

Kitap Tanıtımı

Ahmet AKBAŞ

**Kur'ân'da İnsanın Mutluluğu:
İnsanlığın Mutluluk Arayışına Kur'ânî Açıdan Farklı Bir Bakış,**
(Rağbet Yayınları, İstanbul, 2015, 411 sayfa)

Hangi dine, inanca veya dünya görüşüne sahip olursa olsun, insanoğlunun ulaşmak istediği ortak bir gaye varsa hiç şüphesiz bu mutluluktur. Mümin için hayat iman ile anlam kazanır ve mümin, iman ile kâinata bakar ve kâinatı yorumlar. Müminin bu genel bakış açısından bağımsız yaşaması mümkün olmadığından mutluluk algı ve arayışı da bu bakış açısından müstesna değildir. O, her konuda olduğu gibi bu konuda da Kur'ân'a müracaat edecektir. Ahmet Akbaş, bu bakış açısının bir neticesi olarak Kur'ân'a yönelmiş ve Kur'ân'ın mutluluğa dair yaklaşımını ortaya koymaya çalışmıştır.

Eser üç bölümden oluşmaktadır. Yazar ilk bölümde Kur'ân-ı Kerim'de geçen mutluluğa dair kavramları tespit etmiş ve bu kavramları mutlulukla doğrudan alakalı olup olmamasına göre tasnif etmiştir. Netice itibariyle oldukça kapsamlı bir Kur'ânî mutluluk kavramları tasviri ortaya çıkmıştır. Akbaş bu bölümde daha çok ilgili kelime ve kavramları lügavî açıdan incelemiş; kelime veya kavram ile alakalı ayetleri serdederek ayetlerin yorumlarına dair tefsirlerden aktarımlarda bulunmuş, kavram veya kelimenin mutluluğa vesile olma yönüne değinmemiştir. Böylelikle okuyucunun zihninde ilgili kelimelere dair sağlam bir algının oluşması sağlanmıştır. Bölüm boyunca ele alınan kelime ve kavramların çokluğu, bu bölümü Kur'ân araştırmalarında genel anlamda istifade edilebilecek bir hüviyete büründürmüştür.

Daha sonra yazar Kur'an'ın insanın sadece dünyevi mutluluğunu değil aynı zamanda uhrevi mutluluğunu da temin eden bir hidayet kaynağı olduğunu vurgulayarak ikinci ve üçüncü bölümde insanın dünyevi ve uhrevi mutluluğunu ele almıştır.

Yazar “Kur’ân’a Göre İnsanın Dünyevi Mutluluğu” adını taşıyan ikinci bölümde Kur’ân’a göre insanın ve dünya hayatının mahiyetine dair kısa bir girişten sonra insanın dünyevi mutluluğunu etkileyen Kur’ânî faktörleri itikadî, akli, ahlâkî, amelî ve sosyal faktörler olarak gruplandırarak her bir faktör türüne delalet eden Kur’ânî kavramları ilgili faktörü ele alırken incelemiştir. Bu bağlamda yazar itikadî faktörleri ele alırken iman, kadere rıza ve tevekkül kavramlarını ele almıştır. Yazara göre iman sadece uhrevi mutluluğu temin eden bir kavram olmayıp dünyevi mutluluğun da ilk şartıdır. Ancak bu, kuru kuruya bir iman olmayıp insanın davranışlarına tesir eden bir imandır. Kadere rıza ve tevekkül anlayışı ise bir imtihan yeri olan dünyada karşılaşılan sıkıntılara karşı “mutluluğa yaklaştıran muhteşem bir anlayış, eşsiz bir iksirdir”.

Yazar; ilim, takva, zikir ve ümit kavramlarını Kur’ân’da mutluluğa dair akli faktörler olarak tasnif eder. Yazara göre ilim sahibi, diğer insanlara göre doğru ile yanlış ayırmada daha iyi bir konumda olduğundan ilim sahibinin mutluluğa ulaşması da daha kolaydır. Bunun da ötesinde ilim, haddi zatında bir mutluluk vesilesidir. Nitekim “varlığın sırlarını keşfetmek, bilinmeyenleri bilmek, mahlûkattaki mucizelere şahit olmak en büyük mutluluk vesilelerindedir”. Yazar, takvayı da akli faktörler arasında zikretmiştir. Nitekim ona göre takva mücerret bir korku olmayıp aynı zamanda bir “Allah bilinci” ve “O’na karşı sorumluluk şuuru” dur. Yazara göre takva, suç oranların asgari düzeylere indiği bir toplum; bu da huzur ve mutluluk demektir. Ayrıca Allah’ın takva sahiplerine bir çıkış yolu ihsan edeceğine dair vadi de kişiyi mutlu kılacak unsurlardandır.

Kur’ân’da zikrin birçok amaçla kullanıldığını ve genel anlamda Allah’ı hatırd tutup O’nu çokça anmak olarak tanımlanabileceğini belirten yazara göre zikir, “koca evren orkestrası içerisinde tek çatlak ses” olmadan “bütün varlıklarla uyum ve ahenk içinde yaşayarak tüm yaratılmışlarla kardeş olmanın mutluluğunu” hissedip yaşamaktır. Ayrıca yazar, Allah’ı anmaya devam etmenin gönül rahatlığı ve kalp huzuru sağlayacağını vurgular. Ümit kavramı yazarın akli faktörler arasında saydığı son kavramdır. Ümit kavramını birçok ayet ile ele alan yazar hayata ve geleceğe ümitle bakmanın önemli bir esas ve bu esasın mutluluğun olmazsa olmaz şartlarından olduğunu nitekim ümitsiz ve karamsar bir kimsenin mutlu olamayacağını belirtir.

Yazar, daha sonra dünyevi mutluluğu sağlayacak Kur'ânî faktörlerden ahlaki faktörler arasında zikrettiği ihlas kavramını ele alır. İhlâslı insanların çıkar hesaplarından uzak, yaptıkları iyiliklerin karşılığını Allah'tan bekleyerek bir hayat süreceklerini dile getiren yazar, ihlâslı insanların karışık ruh hallerinden uzak olacağını vurgulayarak bu durumun kişilerin mutlu olmasına katkı sağlayacağını belirtir. Daha sonra sabır konusunu ele alan yazar sabrın insanın tecrübe ettiği zorlu süreçlerde kişiyi metin kıldığını, kişinin hayatında onulmaz yaralara sebep olabilecek fevri davranışlardan koruduğunu ve içki, kumar gibi zararlı maddelere tevessül etmesine engel olacağını belirtir. Ayrıca sabrın uhrevi mükâfatını düşünmek de kişiyi manevi açıdan rahatlatacaktır. Bu gibi etkiler sabrın mutluluğa etki edebilecek önemli bir erdem olmasını sağlamaktadır.

Şükürün insana sahip olduklarının farkında olma bilincini öğreteceğini vurgulayan yazar, elindekilerin farkında olan bir bireyin hayata daha olumlu bakarak ümitvar olacağını ve mutlu olmasının daha kolay olacağını belirtir. Hayatta yüzlerce nimetten istifade etmesine rağmen o nimetlerin gerçek sahibiyle hiçbir olumlu bağlantı kurmayan insanın ise adeta çaldığı bir yiyeceği yerken bir yandan da vicdanının baskısı altında ezilen biri gibi olduğunu belirtir. Şükürle alakalı bir kavram olan kanaate de değinen yazar, kanaatin dünyadan el etek çekmek olmadığını, hırs, tamahkârlık gibi hastalıklara yakalanmadan yaşayarak kişinin elindeki nimetleri ahiret bilincinin de bir gereği olarak hayır işlerinde kullanması olduğunu vurgular ve birçok katliam ve savaşın temelinde kanaatsiz bir ruh halini bulmanın mümkün olduğunu belirtir.

Yazar daha sonra doğruluk ve güzel ahlak kavramlarına da değinerek ameli faktörler olarak tasnif ettiği salih amel, ihsan, faydalı meşguliyet, dünya nimetlerinden yararlanma, tevbe ve dua kavramlarını inceleyerek mutlulukla ilişkilerine değinmiştir. Daha sonra ise sosyal faktörler olarak tasnif ettiği evlilik ve aile, kardeşlik, dostluk ve adalet kavramlarını incelemiştir. İkinci bölümde yukarıda zikrettiğimiz konuları ele alan yazarın temel gayesi bu kavramları mutluluğa vesile olması yönüyle ele almakla beraber kavramlara dair genel açıklamalar daha fazla öne çıkmıştır. Bu bağlamda incelenen kavramların mutluluk ile ilişkisinin daha yoğun bir şekilde incelenmesinin faydalı ve gerekli olduğunu düşünmekteyiz.

Yazar son bölümde ise cennet ile alakalı genel bilgiler verdikten sonra cennet hayatındaki maddi ve manevi mutluluk motifleri olarak adlandırdığı

cennette müminlerin yaşadığı hayata dair tasvirleri ele almıştır. Yazar kitabını sonlandırırken müminlerin dünyada da mutlu olmaya daha uygun kişilik profillerine sahip olduklarını ancak bir imtihan yurdu olan dünyadaki mutluluk veya mutsuzluğun her şey demek olmadığını onlar için asıl mutluluğun “cennete ermek, her türlü güzelliğin membaı olan Allah’a kavuşmak ve O’nun cemâlini müşahede etme şerefine ermek” olduğunu vurgular.

Sonuç olarak yazarın önemli bir olgu olan mutluluk olgusunu Kur’ânî açıdan ele alarak mutluluk ve Kur’ân münasebetini nazarı dikkatlere sunması oldukça faydalı olmuştur. Ancak felsefe ve psikoloji ilminin metodoloji ve verilerinden daha fazla istifade etmenin yararlı olacağı düşüncesindeyiz.

Ahmet Şimşek
Arş. Gör., Mardin Artuklu Üniversitesi
İslami İlimler Fakültesi
Temel İslam Bilimleri Bölümü